

Opgave 3 Leven met een beperking

‘Dineren in het donker’ is een avondje uit waarbij de gasten dineren in het pikkedonker en worden bediend door obers met een visuele beperking. Er wordt niet verteld wat er op het bord ligt; dit moeten de gasten ontdekken met behulp van hun andere zintuigen.

Inmiddels is het concept uitgegroeid tot een wereldwijd succes, waarmee verschillende horeca- en belevenisondernemingen veel geld verdienen. Gasten beschrijven hun ervaringen in recensies als ‘verrijkend’ en ‘surrealistisch’. Volgens sommigen werkt het verbindend om te moeten overleggen met de visueel beperkte bediening om te weten waar je glas wijn staat. Anderen geven aan dat ze vooral beseffen hoe gelukkig ze zijn dat ze ‘gewoon kunnen zien’. En het merendeel noemt het een fantastische belevenis om op deze manier te genieten van eten.

‘Dineren in het donker’ kan gezien worden als een voorbeeld van de transformatie-economie. Deze economie heeft twee implicaties.

3p 17 Leg uit wat de transformatie-economie inhoudt.

Beargumenteer vervolgens met **beide** implicaties van de transformatie-economie of ‘dineren in het donker’ volgens jou bijdraagt aan zingeving.

Journalist Tanmoy Goswami wil met zijn artikelen en columns bijdragen aan de maatschappelijke erkenning van mensen met fysieke en mentale beperkingen. Hij keek uit naar een avondje ‘dineren in het donker’, omdat hij benieuwd was of dit evenement zou kunnen bijdragen aan die maatschappelijke erkenning. Maar het viel hem tegen. Hij merkte dat het hem niet interesseerde om te raden welk eten er op zijn bord lag. Hij raakte verveeld. En het overleg met de visueel beperkten over waar zijn bestek lag vond hij ongemakkelijk. Na afloop was Goswami teleurgesteld over ‘dineren in het donker’.

Aristoteles heeft in zijn deugdethiek oog voor de omstandigheden waarin mensen zich bevinden.

2p 18 Geef Aristoteles’ onderscheid tussen emoties, vermogens en karakterhouding weer.

Leg vervolgens met dit onderscheid uit dat Goswami volgens Aristoteles voortreffelijkheid zou kunnen ontwikkelen door zijn ervaring van teleurstelling bij ‘dineren in het donker’.

Goswami is er door zijn teleurstellende ervaring met ‘dineren in het donker’ niet van overtuigd dat het nabootsen van beperkingen helpt bij het verkrijgen van maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking. Terwijl hij juist graag wil bereiken dat mensen met een beperking niet worden uitgesloten of gediscrimineerd.

Tegenwoordig vatten wij maatschappelijke erkenning op als ‘niet worden gediscrimineerd of uitgesloten’. De betekenis van maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking is vanuit Aristoteles’ opvatting van het goede leven anders dan vanuit onze hedendaagse opvattingen.

- 2p 19 Leg dit verschil in betekenis van maatschappelijke erkenning uit, vanuit:
- de dimensie ‘natuur’ en
 - de dimensie ‘instituten’.

Ook volgens Emily Ladau leidt het nabootsen van beperkingen niet tot maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking. Ladau heeft zelf een beperking en is gebonden aan een rolstoel. Volgens haar helpen projecten waarbij bijvoorbeeld gezonde schoolkinderen een dag in een rolstoel moeten zitten niet tegen discriminatie en uitsluiting. Dit soort projecten van nabootsing leiden volgens haar hooguit tot tijdelijke inleving, maar dat is iets anders dan erkenning:

tekst 7

[W]e moeten ophouden om ‘inleving’ gelijk te stellen aan ‘erkenning’. We moeten verschillen omarmen als een gegeven van het menselijk bestaan zonder ze eerst te hoeven nabootsen.

bron: huffpost.com - I Won't Pretend That Disability Simulation Works, 2017

Erkenning (‘Anerkennung’) speelt een centrale rol in de opvattingen over vrijheid van Georg Hegel.

- 1p 20 Leg uit in welk opzicht de uitspraak van Ladau in tekst 7 kan aansluiten bij Hegels opvatting over ‘Anerkennung’.

Voor mensen in een rolstoel, zoals Ladau, zijn stoepranden levensgevaarlijk en voor mensen met een groeistoornis zitten pinautomaten op een onmogelijke hoogte. Mensen met een beperking zijn vaker werkloos dan mensen zonder beperking omdat veel studies en beroepen voor hen alleen mogelijk zijn met aanpassingen, en daar wordt niet altijd in geïnvesteerd.

Ladau wijst erop dat haar identiteit als persoon met een beperking niet alleen moeilijk is vanwege haar eigen lichamelijke ongemakken. Haar identiteit is voor haar namelijk ook verbonden met het onbegrip vanuit haar sociale omgeving en de belemmeringen die ze ervaart in de manier waarop de publieke ruimte is ingericht.

In Hegels opvatting over vrijheid speelt behalve het begrip 'Anerkennung' ook de sfeer van de zedelijkheid een rol.

- 1p 21 Leg met Hegels sfeer van de zedelijkheid uit dat Ladau volgens Hegel **niet** vrij zou zijn.

Erkenning heeft te maken met de dimensie 'relaties'.

Martha Nussbaum hanteert de *capabilities approach* als criterium voor het goede leven in een samenleving.

- 3p 22 Leg met een voorbeeld van mensen met een beperking uit wat Nussbaums *capabilities approach* inhoudt.

Geef vervolgens een eigen opvatting over 'relaties' als dimensie van het goede leven.

Beargumenteer tot slot met deze opvatting of een *capabilities approach* voldoende is voor maatschappelijke erkenning van mensen met een beperking.

Ladau ervaart door pogingen tot 'inleving', zoals een middagje in een rolstoel, geen enkele verandering wat betreft erkenning. Inleving leidt volgens haar vooral tot medelijden, waardoor het een persoonlijke kwestie wordt of iemand wel of geen rekening houdt met mensen met een beperking.

Deze afwijzing van 'inleving' en Ladaus oproep voor maatschappelijke erkenning zouden kunnen aansluiten bij de opvatting van Joan Tronto over zorg. Volgens Tronto is zorg een publieke taak, maar is deze taak door invoering van de vrije markt uit het oog verloren omdat er een scheiding heeft plaatsgevonden tussen de private en de publieke sfeer.

- 2p 23 Leg uit wat deze scheiding tussen private en publieke sfeer volgens Tronto inhoudt.

Leg vervolgens met deze scheiding uit dat Ladaus afwijzing van 'inleving' kan aansluiten bij Tronto's opvatting dat zorg een publieke taak zou moeten zijn.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.